

Francouzská zahraniční politika v 70. letech

Prezidentství G. Pompidoua

- V zahraniční politice je celkově charakterizováno kontinuitou s érou De Gaulla.
- Výjimku představuje francouzská politika vůči ES, která prošla určitou proměnou (souhlas se vstupem VB do EHS, obnovení spolupráce Francie s partnery v ES, souhlas se zavedením vlastních příjmů ES).
- Ačkoliv samotný G. Pompidou nepatřil k blízkým spolupracovníkům De Gaulla, většinu důležitých postů ve vládě zastávají oddaní gaulisté.
- Mezi nimi hrají důležitou roli především Michel Debré (jako ministr obrany dohlíží na budování strategické triády a pod jeho vedením je v roce 1972 vydána Bílá kniha, která na dalších 20 let představuje základní dokument francouzské bezpečnostní politiky) a Michel Jobert.

Vztahy s USA během prezidentství G. Pompidoua

- I po nástupu nových leaderů na obou stranách Atlantiku (Pompidou X Nixon) jsou vzájemné vztahy poznamenány řadou konfliktů.
- Velmi negativně je poznamenalo napadení Pompidouovy manželky během prezidentovy státní cesty do USA (1970).
- Spory se v tomto období týkají především obchodních a měnových otázek a Francie během jejich řešení často reprezentuje ostatní státy EHS.
- Spor týkající nové americké obchodní a měnové politiky.
- Spor je vyřešen jednáními mezi USA a Francií (zejména summitem Nixona a Pompidoua na Azorských ostrovech v prosinci 1971) = výsledkem je tzv. **Smithsonian Agreement** z roku 1972.
- Jednostranná devalvace dolaru ze strany USA v roce 1973 vyvolala nové spory.

Vztahy se SSSR za G. Pompidoua

- Naprostá kontinuita s politikou De Gaulla.
- Pompidou pokračuje v politice „détente“ se SSSR.
- Oficiální státní návštěvy Pompidoua v Moskvě (1970, 1971, 1973) a státní návštěva Brežněva ve Francii.
- Během Pompidouovy návštěvy v lednu 1973 došlo k vydání důležitého společného komuniké potvrzujícího „francouzsko-sovětské přátelství“.
- Růst vzájemného obchodu mezi Francií a SSSR.
- Díky Ostpolitik německého kancléře Brandta však Francie nehraje ve vztazích se SSSR roli, kterou by si představovala.

Pompidou a další zhoršení francouzsko-německých vztahů

- ❑ Francouzský prezident sdílí přetrvávající obavy s potenciálního obnovení německé vojenské hrozby.
- ❑ Velmi negativně pohlíží na snahy SRN převzít iniciativu při jednáních se zeměmi východního bloku.
- ❑ Francie se obává, aby nedošlo ke sjednocení Německa výměnou za německou neutralitu či spojenectví se SSSR.
- ❑ Obavy z německé politiky vedou k opětovnému sblížení Francie s VB, kterou Pompidou považuje za užitečného spojence proti Německu.
- ❑ Četné spory se týkají také oblasti obchodní a finanční politiky.
- ❑ Zahraniční politika je ale celkově ve stínu politiky domácí.

Valery Giscard d'Estaing

- Nepatří ke gaullistickým politikům reprezentuje tu část pravicových sil, které podporují projekt evropské integrace.
- Svým původem patří k privilegované vrstvě francouzské společnosti (navzdory tomu, že se jeho rodina kompromitovala spoluprací s režimem ve Vichy) a i díky tomu se jeho politická kariéra pod ochranou řady vlivných patronů (Edgar Faure, Antoine Pinay, Jean Monnet) utěšeně rozvíjela.
- Ani v éře Giscard d'Estainga nedochází k revizi základních principů gaullistické zahraniční politiky, avšak došlo k proměně politického stylu a do popředí zahraničněpolitické agendy se dostávají některá dosud spíše opomíjená témata:

Hlavní témata zahraniční politiky v éře V. Giscard d'Estainga.

- 1. Francouzsko-německé vztahy
- 2. Evropská integrace
- 3. Vztahy Sever-Jih:
 - - vztahy s africkými zeměmi;
 - - vztahy s arabskými zeměmi;
- 4. Energetická politika

Francouzsko-arabské vztahy

- Francouzská politika na Blízkém východě a vůči dalším arabským zemím je ve znamení kontinuity s politikou Giscard d'Estaingových předchůdců.
- Francie projevuje podporu a porozumění pro stanoviska arabských států a kloní se na jejich stranu v arabsko-izraelském konfliktu.
- Tato politika přitom vychází především z pragmatického zhodnocení významu arabských hospodářského významu arabských států pro Francii.
- - Francie je zcela závislá na dodávkách ropy ze zahraničí;
- - Blízký východ představuje hlavní odbytiště francouzských zbraní.
- Prezident věnuje regionu zvýšenou pozornost i z toho důvodu, že chce hrát klíčovou roli v blízkovýchodním mírovém procesu. Francouzské iniciativy jsou přitom namířeny primárně směrem k arabským partnerům.
- Flexibilita francouzské diplomacie na Blízkém východě = pro Francii je sice hlavním spojencem v regionu Irák, avšak na druhou stranu poskytla v roce 1978 azyl ajatolláhu Chomejnímu a v únoru 1979 mu umožnila návrat do Iránu na palubě letadla Air France.

Francie a Afrika

- Pokud jde o používané cíle a prostředky můžeme konstatovat kontinuitu mezi politikou Giscard d'Estainga a jeho gaullistických předchůdců, avšak současně platí, že nový prezident přisoudil francouzsko-africkým vztahům mnohem vyšší prioritu.
- Mezi Francií a bývalými koloniemi přetrvává hustá vzájemných sítí vazeb.
- Už od 60. let dochází k francouzským vojenským intervencím na africkém kontinentě (Senegal v roce 1962, Gabun v roce 1964, Čad v roce 1968).
- Kromě prezidentství Giscard d'Estainga je klíčovou osobností francouzské africké politiky Jacques Foccart, jenž je schopný zajistit podporu či naopak svržení jednotlivých afrických vůdců.

Giscard d'Estaing a africká politika Francie

- Prezident, jenž přikládá francouzské africké politice velký význam, chce nad ní mít kontrolu = odvolání Foccarta.
- Prezident chce posílit francouzskou dominanci v Africe a současně zaměřit šíření vlivu SSSR i USA.
- Politikou Francie je podpora stávajících afrických vlád (bez ohledu na charakter mnoha těchto režimů).
- Mnohem větší důraz je kladen na vojenské intervence (např. Zair, Mauretánie, Čad), které zabránit šíření nestability na kontinentu (v roce 1978 má Francie v Africe 15 tisíc mužů, z čehož jsou dvě třetiny příslušníci bojových jednotek).
- Francouzsko-africké summity se za prezidenství Giscard d'Estainga staly pravidelnými a k jejich účastníkům se díky iniciativě francouzského prezidenta zařadily i bývalé belgické kolonie a dokonce i některé bývalé portugalské kolonie.
- Svržení Bokassova režimu ve Středoafrické republice v roce 1979.

Vztahy se SSSR a USA

- ❑ Vztahy s USA se v prvních letech zlepšily (např. tajný program francouzsko-americké jaderné spolupráce).
- ❑ Ke konci 70. let však opět přichází určité rozčarování, které je vyvoláno neochotou francouzského prezidenta odsoudit sovětské chování a jeho vyhýbavým postojem k rozmístění amerických střel středního doletu v Evropě.
- ❑ Pokud jde o SSSR, Francie pokračuje v implementaci politiky détente a to i v situaci, kdy se tato politika začala USA některým dalším západním zemím jevit jako nefunkční.
- ❑ I po sovětské invazi do Afgánistánu se Francie zdráhá být jen symbolicky odsoudit SSSR a odmítá ekonomické sankce vůči SSSR.
- ❑ Francouzskému prezidentovi jde v tomto období především o ochranu francouzských ekonomických zájmů (vybudování ropovodu ze Sibiře) a v soukromí kritizuje Carterovu příliš „ideologickou politiku“ a jeho „nepřiměřený“ důraz na ochranu lidských práv.

Francouzsko-německé vztahy ve druhé polovině 70. let

- Vzájemné vztahy jsou v tomto období poznamenány řadou sporů.
- Dopady světové hospodářské krize vyvolávají spory ohledně budoucího vývoje EHS (Francie ostře kritizuje zejména německé veto dalšímu zvyšování cen zemědělských výrobků na společném trhu).
- V Německu naopak vyvolaly určité znepokojení francouzské vojenské reformy a náznaky, že v případě sovětské invaze by Francie použila taktické jaderné zbraně na území Německa.
- K dalšímu zhoršení vztahu pak vedl vyhýbavý postoj francouzského prezidenta k plánovanému rozmístění amerických střel ve střední Evropě v rámci tzv. „dvojího rozhodnutí NATO“.